

Riigikogu väliskomisjoni istungi protokoll nr 309

Tallinn, Toompea

Teisipäev, 14. veebruar 2023

Algus 14.00, lõpp 14.58

Juhataja: Andres Sutt (esimees)

Protokollija: Grete Vahter (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Enn Eesmaa, Mihhail Lotman, Henn Põlluaas, Indrek Saar

Komisjoni ametnikud: Birgit Keerd-Leppik (nõunik-sekretariaadijuhataja), Ivar Mölder (nõunik)

Puudusid: Maria Jufereva-Skuratovski, Eerik-Niiles Kross, Marko Mihkelson ja Mailis Reps

Kutsutud: kollektiivse pöördumise algatajate esindajad Maliheh Keshimiri ja Amirhossein Pazooki, Riigikogu Kantselei stenogrammi- ja tõlkeosakonna nõunik Mari Vihuri (1. päevakorrapunkt); Riigikogu väliskomisjoni praktikant Vanessa Vaino (1.-2. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Kollektiivne pöördumine „Eesti Vabariigi aastapäeva pidustustel ei tohiks osaleda Iraani Islamivabariigi suursaadik“
2. Info ja muud küsimused

1. Kollektiivne pöördumine „Eesti Vabariigi aastapäeva pidustustel ei tohiks osaleda Iraani Islamivabariigi suursaadik“

Maliheh Keshimiri ja Amirhossein Pazooki tutvustasid kollektiivset pöördumist „Eesti Vabariigi aastapäeva pidustustel ei tohiks osaleda Iraani Islamivabariigi suursaadik“. Nad kutsuvad üles Riigikogu liikmeid seisma Iraani rahva kõrval, et lõpetada Iraani Islamivabariigi terrorirežiimi legitimeerimine. Kollektiivsele pöördumisele andsid oma hääle 1065 inimest. Lähenedes Eesti iseseisvuspäevale, surutakse samal ajal Iraani meelevaldajaid julmalt maha. Hukkunud on sadu inimesi, kaasa arvatud alaealisi. Noori meelevaldajaid on hukatud ilma nõuetekohase menetluseta või seadusliku esindatuseta, tuginedes väljamõeldud süüdistusele. Iraani Islamivabariigi režiimi ebainimlikkust tunnistatakse maailmas üha enam. Alates valitsusevastaste meelevalduste algusest on kinni peetud ja piinatud kümneid tuhandeid inimesi. Kollektiivse pöördumise esindajad paluvad Eesti juhtidel seista solidaarselt Iraani rahvaga ja võtta Islamivabariik vastutusele massiliste inimõiguste rikkumise eest. Mõrvarite esindajatel pole kohta demokraatliku ja rahumeelse riigi iseseisvuse tähistamisel.

Kollektiivse pöördumise algatajate esindajate sõnavõtt on leitav protokollis lisana (lisa 1).

Andres Sutt tänas ettekandjaid emotsionaalse ja julge sõnavõtu eest. Ta sõnas, et Eesti

ühiskond seisab tugevalt Iraani meeleavaldajate eest, arvestades Eesti ajalugu ja represseerivat Nõukogude režiimi. Ta sõnas, et väliskomisjoni liikmed toetavad nende palvet mitte kutsuda Eesti Vabariigi aastapäeva pidustustele Iraani suursaadikut. Samasisulist otsust on kinnitanud ka välisminister Urmas Reinsalu.

Mihhail Lotman tänas kollektiivse pöördumise algatajate esindajaid samuti julge ja emotsionaalse esitluse eest. Ta sõnas, et ta mäletab Iraani revolutsiooni väga hästi ning seisab solidaarselt Iraani rahvaga. Ta tundis huvi, kas Iraani protestid toimuvad ainult suurtes linnades või on need levinud ka maapiirkondadesse.

Malileh Keshimiri vastas, et protestid on levinud üle Iraani. Näiteks on Mahsa Amini, kelle tapmine kõlbluspolitsei poolt vallandas üleriiklikud protestid, pärit just väikesest Iraani külast.

Mihhail Lotman kommenteeris, et Iraani ühiskond on väga religioosne. Ta tundis huvi, kas Iraanis on juhtivaid usuliidreid, kes seisavad praeguste inimõiguste rikkumiste vastu.

Malileh Keshimiri rääkis Iraani inimõiguste rikkumise ning kodanike piinamiste, vägistamiste ja tapmiste ajaloost. Muu hulgas rääkis ta vähemusrahvaste olukorrast Iraanis.

Enn Eesmaa sõnas, et ta mäletab Iraani Šahhi Mohammad Pahlavi külaskäiku Nõukogude Eestisse 1972. aastal. Ta tundis huvi selle ajastu kohta ning uuris, kas Iraanis igatsetakse seda režiimi, mis kunagi oli.

Malileh Keshimiri sõnas, et Iraani kogukond mäletab seda aega kohati nostalgiliselt.

Andres Sutt tundis huvi, millisena näevad kollektiivse pöördumise esindajate algatajad Iraani tulevikku.

Malileh Keshimiri rääkis 2019.-2020. aasta protestidest Iraanis, mil ta tundis sügavat hirmu oma elu eest, kuid oli siiski lootusrikas. Ta ütles, et Iraani rahva julgus ja lootus ei sure mitte kunagi.

Henn Põlluaas küsis, mida Iraani kogukond arvab, sellest, et Iraan toetab Venemaa agressioonisõjas Ukraina vastu tugevalt Venemaad.

Malileh Keshimiri rõhutas, et Iraani juhtkond ning ühiskond ei ole üks ja seesama.

Amirhossein Pazooki lisas, et Iraani kogukonna liikmed on tugevalt Ukraina vastase sõja vastu.

Malileh Keshimiri lisas, et Iraani kogukonna esindajad Eestis on saatnud

Välisministeeriumile kirja, milles palutakse toetada Euroopa Parlamendi resolutsiooni Iraani protestidest ja hukkamistest. Muu hulgas palutakse resolutsioonis kuulutada Iraani Revolutsioonikaart terroristlikuks organisatsiooniks.

Andres Sutt tänas kollektiivse pöördumise algatajate esindajaid. Ta kinnitas, et komisjoni liikmed mõisavad hukka Iraani rahumeelsete demonstratsioonide jõhkra mahasurumise ja avaldavad tunnustust Iraani rahvale, kes oma õiguste eest seisab. Iraani suursaadiku mitte kutsumine Vabariigi aastapäevale on vähim, mida Eesti riik sellises olukorras teha saab. Seega nõustub komisjon algatajate ettepanekuga (vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 152¹³ lõikele 6).

Otsustati:

1.1. Toetada algatajate poolt pöördumises esitatud üleskutset (konsensus: Enn Eesmaa, Mihhail Lotman, Henn Põlluaas, Indrek Saar, Andres Sutt).

2. Info ja muud küsimused

Andres Sutt sõnas, et esmaspäeval, 20. veebruaril kell 16.00 kohtuvad väliskomisjon ja

endised väliskomisjoni esimehed ja aseesimehed. Teisipäeval, 21. veebruaril kell 12.00 kohtub väliskomisjon Ukraina parlamendi väliskomisjoni liikmetega videosilla teel. Kolmapäeval, 22. veebruaril kell 10.30 toimub väliskomisjoni kohtumine Saksamaa Liidupäeva Balti sõprusrühmaga.

Komisjoni liikmed arutasid Ukraina avalduse edasist menetluskäiku.

2.1. Antalya Diplomaatiafoorum Türgi Vabariigis, 10.-12. märtsil

Andres Sutt kommenteeris, et teda ja Marko Mihkelsoni on kutsutud Antalya Diplomaatiafoorumile, mis toimub Türgi Vabariigis 10.-12. märtsil 2023.

Otsustati:

2.1.1. Toetada Andres Suti ja Marko Mihkelsoni osalemist Antalya Diplomaatiafoorumil 10.-12. märtsil 2023 Türgi Vabariigis. Lähetusega seotud kulud katta väliskomisjoni lähetuste eelarvest (konsensus: Enn Eesmaa, Mihhail Lotman, Henn Põlluaas, Indrek Saar, Andres Sutt)

2.2. Riigikogu istungjärkude vaheline töökava

Komisjoni liikmed arutasid istungjärkude vahelist töökava.

(allkirjastatud digitaalselt)
Andres Sutt
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Grete Vahter
protokollija